

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітні програми Редагування освітніх видань; Мова і література (англійська);

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова і література

Робоча програма навчальної нормативної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» для студентів галузі знань

01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література);

03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література.

Розробник: Баденкова Вікторія Миколаївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____ (Баденкова В. М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)

«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – I сем. – 5 II сем. – 5 Разом: 10	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови)	014.01 Середня освіта (Українська мова і література). Редагування освітніх видань; Мова і література (англійська)	<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
Загальна кількість годин: I сем. – 150 год.; II сем. – 150 год.		<i>Семестр</i>	
		I-й	II-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – I сем. 3 год.; II сем. – 4 год.; самостійної роботи студента: I сем. – 3 год.; II сем. – 4 год.	Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		32 год.	28 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		2 год.	6 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
100 год.	100 год.		
		Вид контролю: 1, 2 сем. – екзамен	

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання –

I сем. – 50 год. ~ 150 год. (33% ~ 67%), II сем. – 50 год ~ 150 год. (33% ~ 67%).

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – I сем. – 5 II сем. – 5 Разом: 10	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 035 «Філологія»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови)	035.01 українська мова та література	<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
Загальна кількість годин: I сем. – 150 год.; II сем. – 150 год.		<i>Семестр</i>	
		I-й	II-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – I сем. 3 год.; II сем. – 4 год. ; самостійної роботи студента – I сем. 3 год.; II сем. – 4 год.	Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		32 год.	28 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		2 год.	6
		<i>Самостійна робота</i>	
100 год.	100 год.		
Вид контролю: I, II – екзамен			

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – I сем. – 50 год. ~ 150 год. (33% ~ 67%), II сем. – 50 год ~ 150 год.(33% ~ 67%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» полягає у свідомому практичному оволодінні українською літературною мовою, заснованому на вивченні її системи й підсистем – лексико-семантичної, фразеологічної, орфографічної, фонетичної і граматичної, а також закономірностей, які визначають використання тих або інших виражальних засобів відповідно до сучасних норм.

Мовне виховання становить своїм першорядним завданням усвідомлення значення державної мови не лише як засобу спілкування, а й як найважливішого джерела формування інтелекту й духовно-емоційної сфери особистості через її органічний зв'язок із національними традиціями.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» є:

- засвоїти знання, що складають зміст сучасної української літературної мови як науки, усвідомити й запам'ятати систему лінгвістичних понять, оволодіти мовознавчою термінологією;
- дати студентам чіткі поняття про нормативність української літературної мови, сприяти ґрунтовному оволодінню орфоепічними, орфографічними, лексичними, граматичними й стилістичними нормами сучасної української літературної мови;
- підвищити рівень культури усного й писемного мовлення студентів;
- виробити в студентів уважне й критичне ставлення до свого мовлення й суспільної мовної практики;
- збагатити лексичний запас студентів новими термінами з фахової підготовки;
- навчити студентів самостійно працювати з науковою, навчальною, довідковою літературою.

Передумови для вивчення дисципліни: «Методологія наукових досліджень», «Загальне мовознавство».

Результати навчання:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом мовознавства;
- здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі лінгвістики та динаміки її розвитку;
- володіння українською мовою на високому рівні й здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціокультурних явищ та використовувати професійно профільовані знання.
- осмислення процесу формування основних розділів української мови

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

1. Володіння методами і прийомами писемної та усної комунікації рідною мовою.

2. Дослідницькі навички й уміння.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, аналізувати інформацію з різних джерел. Уміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу.
4. Уміння системно-ситуативно застосовувати базові знання на практиці.
5. Володіння термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
6. Здатність логічно та послідовно подати засвоєні знання.

II. Фахові:

1. Розуміння структури філологічної науки.
2. Володіння професійними якостями філолога.
3. Набуття міцних знань із професійних дисциплін. Здатність продемонструвати знання основ дисципліни, зв'язків української мови та її типологічних співвідношень з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку.
4. Володіння сучасною українською мовою в її літературній формі: знання фонетичних, лексико-семантичних особливостей та тенденцій розвитку мови.
5. Володіння основними методами лінгвістичного аналізу, зокрема лексикологічним, фонетичним.
6. Володіння графічними, орфоепічними, орфографічними, лексичними нормами сучасної української літературної мови.
7. Системні знання про мову як засобу вираження думок і почуттів людини, практичних навичок володіння культурою мови, дотримання в усних і письмових висловлюваннях орфоепічних, орфографічних, лексичних, стилістичних норм, уміння користуватися лінгвістичними словниками; вироблення мовного смаку шляхом розширення філологічного світогляду, вміння використовувати набуті знання при роботі з мовним матеріалом.
8. Знання принципів українського правопису; уміння визначати орфограми та пунктограми в текстах на слух і пояснювати їх.
9. Здатність з'ясовувати поняття "слово" і роль слова як засобу називання (позначення) конкретних предметів, абстрактних понять, дій, ознак тощо; різні вияви відношень і зв'язків між словами.
10. Розуміння механізмів формування багатозначності слів, вміння порівнювати власне мовну (значеннєву) і художньо-зображальну (образну) природу метафори, метонімії, синекдохи; з'ясовувати лінгвістичну природу лексичної синонімії, принципи організації синонімічного ряду як осередку функціонування відповідного парадигматичного і значеннєвого зв'язку між словами; розкривати лінгвістичну суть і можливі сфери функціонування антонімів; з'ясовувати лінгвістичну природу омонімів, омографів й омофонів і відмінності між омонімічними та багатозначними словами шляхом використання наукових і лінгводидактичних джерел.
11. Вміння розрізняти й характеризувати слова за ознаками активного й пасивного функціонування шляхом використання відповідної інформації з наукової літератури, частотних і тлумачних словників, психолінгвістичних досліджень і власних дослідницьких спостережень; розрізняти й кваліфікувати історизми (застарілі слова, що називають не властиві сучасності реалії та абстрактні поняття) й архаїзми (не властиві сучасній українській літературній мові фонетичні і граматичні форми слів); з'ясовувати номінативну сутність неологізмів та okazіоналізмів на основі мовознавчих досліджень, лексикографічних джерел, аналізу індивідуальної мовної практики окремих майстрів художнього слова, наукових текстів, мови сучасних засобів масової інформації.
12. Здатність аналізувати функціональне співвідношення між літературно-нормативною лексикою і словами-діалектизмами (семантичними, лексичними, етнографічними); аналізувати значеннєву й формально-граматичну специфіку слів іншомовного походження.
13. Вміння з'ясовувати лінгвістичну природу фразеологізмів (фразеологічних зрощень, фразеологічних єдностей, фразеологічних сполук).

14. Знання предмету фонетики і фонології; функцій та диференційних ознак фонем як мовної одиниці, механізмів чергувань голосних і приголосних фонем.

3. Програма навчальної дисципліни

I семестр

Кредит 1. Вступ. Лексикологія як розділ мовознавства

Тема 1. Вступ. Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення й фахової підготовки вчителя середньої школи. З історії становлення і розвитку української мови.

Українська мова – національна мова українського народу, форма її функціонування. Державний статус української мови. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови.

Сучасна українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови.

Тема 2. Лексикологія. Слово як основна одиниця лексичної системи. Типи лексичних значень слів. Основні типи переносних значень слів.

Кредит 2. Лексикологія. Парадигматичні відношення між словами.

Тема 3. Полісемія як лексико-семантичне явище. Омонімія як лексико-семантичне явище. Синоніми, їх основні типи. Антонімія як лексико-семантичне явище.

Кредит 3. Генетична характеристика лексики української мови

Тема 4. Характеристика лексики української мови за походженням. Основні історичні яруси слів у лексичному складі сучасної української мови. Співвідношення спільнослов'янської і власне української лексики. Лексичні запозичення з слов'янських мов. Старослов'янські у складі лексики. Запозичення з неслов'янських мов: грецької, латинської та інших мов; їх адаптація у лексичній системі української мови. Лексичні кальки.

Кредит 4. Стилістична диференціація лексики Активна і пасивна лексика української мови

Тема 5. Лексика української мови за сферами вживання. Загальноновживана і спеціальна. Діалектна лексика. Термінологічна і професійна лексика. Жаргонна і арготична лексика.

Склад української лексики зі стилістичного погляду. Міжстильова (нейтральна лексика). Стилістично забарвлена лексика. Лексика усного мовлення (розмовна), її види. Лексика писемного мовлення (книжна), її види. Лексика офіційно-ділового, публіцистичного, наукового стилів.

Тема 6. Активний і пасивний склад української лексики. Застарілі слова в лексичній системі української мови. Архаїзми та історизми, її характеристика та стилістичне використання. Нова лексика (неологізми), її характеристика та стилістичне використання.

Кредит 5. Фразеологія. Лексикографія

Тема 7. Фразеологія як тип мовної одиниці. Українська фразеологія, предмет фразеології. Основні типологічні ознаки фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів. Лексико-граматичні зміни фразеологічних одиниць. Зв'язок фразеологізмів з частинами мови. Багатозначність фразем; явища синонімії та антонімії у фразеології. Шляхи засвоєння фразеологізмів. Експресивно-стилістичні властивості фразеологізмів. Прислів'я та приказки. Крилаті слова. Фразеологічний аналіз тексту.

Тема 8. Українська лексикографія. Предмет і завдання лексикографії. Типи словників. Словники енциклопедичні та лінгвістичні. Відомості з історії української лексикографії. Характеристика найважливіших українських лексикографічних праць.

II семестр

Кредит 6. Фонетика та фонологія

Тема 1. Фонетика і фонологія. Акустичний і лінгвістичний аспекти вивчення звукового складу української мови. Фонематична та фонетична транскрипції. Предмет і

завдання фонетики, що вивчає артикуляційні та акустичні характеристики звуків, особливості їх сполучуваності у потоці мовлення. Основні фонетичні одиниці мовлення: звук, склад, фонетичне слово, мовленнєвий такт, фраза. Предмет і завдання фонології, що вивчає звуки мови з погляду їх функцій. Поняття фонем. Функції фонем як мовної одиниці. Диференційні ознаки фонем. Поняття “інваріант” (головний вияв) і “варіант” фонем.

Кредит 7. Система фонем сучасної української літературної мови

Тема 2. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні фонем. Подовження приголосних в українській мові.

Тема 3. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних. Фонетичний і фонологічний аналіз приголосних.

Кредит 8. Зміни звукового складу слів у мовленнєвому потоці

Тема 4. Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці. Зміни приголосних у мовленнєвому потоці. Асиміляція приголосних, її різновиди. Дисиміляція приголосних. Різновиди дисиміляції. Спрощення в групах приголосних. Видозміни фонем у мовному потоці (за термінологією Н.І. Тоцької, модифікації фонем). Видозміни голосних фонем: акомодация, редукція, гармонійна асиміляція.

Тема 5. Чергування голосних і приголосних фонем. Найдавніші чергування голосних. Фонетичні (живі) та історичні чергування. Чергування голосних. Чергування приголосних. Чергування в групах приголосних. Історичне коментування чергувань.

Кредит 9. Орфоепія

Тема 6. Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної мови. Орфоепія і культура усного мовлення. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови. Вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних у різних позиціях і вимова сполучень кількох приголосних. Вимова слів іншомовного походження. Евфонічні чергування голосних і приголосних.

Тема 7. Наголос в українській мові. Норми українського наголосу.

Тема 8. Склад, його фонетична будова. Складоподіл. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів. Інтонація. Паузи.

Кредит 10. Графіка. Орфографія

Тема 9. Графіка як розділ науки про мову. Поняття графеми. Український алфавіт та інші знаки, що використовуються в українському письмі. Співвідношення між буквами українського алфавіту і фонемами. Букви для позначення голосних і приголосних фонем. З історії письма.

Тема 10. Предмет і завдання орфографії. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм. Історія становлення орфографічних норм української мови. Принципи української орфографії: фонетичний, фонематичний, історичний, семантико-диференційний. Поняття орфограми. Різновиди орфограм. Вживання великої букви. Правопис прізвищ і власних назв. Правопис слів іншомовного походження. Правила переносу слів із рядка в рядок, технічні правила переносу.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	і н д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7

Кредит 1. Вступ. Лексикологія як розділ мовознавства						
Тема 1. Вступ. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови	14	2	2			10
Тема 2. Лексикологія. Слово як основна одиниця лексичної системи	16	2	4			10
	30	4	6			20
Кредит 2. Парадигматичні відношення між словами						
Тема 3. Полісемія, омонімія, синонімія, антонімія, паронімія як лексико-семантичні явища.	30	2	4	2		22
Кредит 3. Генетична характеристика лексики української мови						
Тема 4. Характеристика лексики української мови за походженням.	30	4	4			22
Кредит 4. Стилiстична диференціяція лексики Активна і пасивна лексика української мови						
Тема 5. Лексика української мови за сферою вживання.	16	2	4			8
Тема 6. Активний і пасивний склад української лексики.	14	2	6			8
	30	4	10			16
Кредит 5. Фразеологія. Лексикографія						
Тема 7. Фразеологія як тип мовної одиниці.	16	2	4			10
Тема 8. Українська лексикографія.	14		4			10
	30	2	8			20
Усього годин	150	16	32	2		100

Кредит 6. Фонетика та фонологія						
Тема 1. Фонетика і фонологія. Акустичний і лінгвістичний аспекти вивчення звукового складу української мови.	30	2	2			26
Кредит 7. Система фонем сучасної української літературної мови						
Тема 2. Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні і приголосні фонemi.	14	2	2			10
Тема 3. Фонетичний і фонологічний аналіз голосних і приголосних. Фонематична та фонетична транскрипції	16	2	2	2		10
	30	4	4	2		20
Кредит 8. Зміни звукового складу слів у мовленнєвому потоці						
Тема 4. Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці.	12	2	4			6
Тема 5. Чергування голосних і приголосних фонем	18	4	6	2		6
	30	6	10	2		12
Кредит 9. Орфоепія						
Тема 6. Орфоепія. Орфоепічні норми української літературної мови.	10		2			8
Тема 7. Наголос в українській мові. Норми українського наголосу.	9		2			7

Тема 8. Склад, його фонетична будова.	11	2	2		7
	30	2	6		22
Кредит 10. Графіка. Орфографія					
Тема 9. Графіка як розділ науки про мову.	12	2	2		8
Тема 10. Предмет і завдання орфографії.	18		4	2	12
	30	2	6	2	20
Усього годин	150	16	28	6	100

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Кредит 1. Вступ	Кількість годин
1.	Мова – основа духовності. Місце української мови серед слов'янських мов (у світовому комунікативному просторі). Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови. Норми літературної мови. Сучасна українська мова як предмет наукового вивчення і фахової підготовки вчителя середньої школи.	2 год.
	<i>Разом:</i>	<i>2 год.</i>

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Лексикологія як розділ мовознавства</i>		
1.	Предмет і завдання лексикології. Слово як основна одиниця лексичної системи	4 год.
<i>Кредит 2. Парадигматичні відношення між словами. Генетична характеристика лексики української мови</i>		
2.	Полісемія і моносемія. Розмежування омонімії та полісемії. Синоніми та антоніми як лексико-семантичне явище	2 год.
3.	КР № 1 з тем «Лексикологія. Полісемія і моносемія. Омоніми. Антоніми»	2 год.
<i>Кредит 3. Генетична характеристика лексики української мови</i>		
4.	Основні історичні яруси слів у лексичному складі сучасної української мови. Співвідношення спільнослов'янської і власне української лексики. Лексичні запозичення зі слов'янських та неслов'янських мов.	4 год.
<i>Кредит 4. Стилістична диференціація лексики Активна і пасивна лексика української мови</i>		
5.	Лексика сучасної української мови з погляду сфер вживання. Стилістична диференціація лексики сучасної української мови.	4 год.
6.	Активна і пасивна лексика: архаїзми та історизмами, її характеристика та стилістичне використання. Нова лексика	4 год.
	КР №2	2 год.
<i>Кредит 5. Фразеологія. Лексикографія</i>		

7.	Фразеологія. Класифікація фразеологічних одиниць	4 год.
8.	Українська лексикографія. Значення словників у практиці вчителя-філолога	2 год.
	КР №3	2 год.
	Разом	32 год.
<i>Кредит 6. Фонетика та фонологія</i>		
1.	Фонетика і фонологія. Поняття фонем. Функції фонем як мовної одиниці.	2 год.
<i>Кредит 7. Система фонем сучасної української літературної мови</i>		
2.	Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні та приголосні фонем сучасної української літературної мови.	2 год.
3.	Фонетичний і фонологічний аналіз голосних і приголосних. Фонематична та фонетична транскрипції	2 год.
<i>Кредит 8. Зміни звукового складу слів у мовленнєвому потоці</i>		
4.	Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці	2 год.
5.	КР №1	2 год.
6.	Чергування в системі голосних і приголосних фонем (історичні коментарі).	4 год.
7.	КР №2	2 год.
<i>Кредит 9. Орфоенія</i>		
8.	Орфоенія. Аналіз сучасних орфоенічних норм української мови.	2 год.
9.	Норми українського наголосу.	2 год.
10.	Склад, його фонетична будова. Складоподіл. Основні закономірності складоподілу в українській мові.	2 год.
<i>Кредит 14. Графіка. Орфографія</i>		
11.	Графіка української мови.	2 год.
12.	Предмет і завдання орфографії. Принципи української орфографії.	2 год.
13.	КР №3	2 год.
	Разом	28 год.

7. Теми лабораторних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми (I семестр)	Кількість годин
1.	Лексико-семантичні групи слів. Омоніми, синоніми, антоніми, пароніми. Лексика з історичного погляду: семантика, фонетико-морфологічні ознаки.	2 год.
	Разом	2 год.

№з/п	(II семестр)	Кількість годин
1.	Класифікація голосних і приголосних фонем сучасної української літературної мови.	2 год.
2.	Визначення у тексті варіантів фонем, явищ асиміляції,	2 год.

	дисиміляції і спрощення. Фонематична та фонетична транскрипції.	
3.	Визначення у словах орфограм і принципів їх написання.	2 год.
	Разом	6 год.

8. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I семестр		
<i>Кредит 1. Вступ. Лексикологія як розділ мовознавства</i>		
1.	Вступ. Підготовка рефератів та повідомлень.	10 год.
2.	Лексикологія. Виконання практичних завдань	10 год.
<i>Кредит 2. Парадигматичні відношення між словами. Генетична характеристика лексики української мови</i>		
3.	Омоніми, їх типи. Синоніми, їх основні типи. Антоніми. Синоніми, антоніми, пароніми. Стилiстичне використання їх (добір прикладів із художніх текстів) КР № 1 з тем «Лексикологія. Полісемія і моносемія. Омоніми. Антоніми»	22 год.
4.	Характеристика лексики української мови за походженням: виконання вправ, робота з етимологічним словником	22 год.
<i>Кредит 3. Стилiстична диференціація лексики Активна і пасивна лексика української мови</i>		
5.	Лексики української мови за сферами вживання. Підібрати тексти різних стилів, охарактеризувати їх.	8 год.
6.	Активний і пасивний склад української лексики. Добір прикладів із художніх текстів історизмів, архаїзмів та індивідуальних неологізмів. Лексикологічний аналіз слів	8 год.
<i>Кредит 4. Фразеологія. Лексикографія</i>		
7.	Фразеологія: виконання вправ. Фразеологічні одиниці мови, класифікація їх. Добір фразеологічних зворотів (по 3) з опорними словами, напр.: голова, рука, сім	10 год.
8.	Лексикографія. Підготовка до контрольної роботи та її виконання	10 год.
	Разом	100 год.
II семестр		
<i>Кредит 6. Фонетика та фонологія</i>		
1.	Фонетика. Опис роботи мовного апарата в цілому і функцій окремих мовних органів. Фонологія: конспектування додаткової літератури, виконання вправ. Опрацювання теми «Фонетичне членування мовного потоку».	26 год.
<i>Кредит 7. Система фонем сучасної української літературної мови</i>		
2.	Система фонем сучасної української літературної мови. Голосні та приголосні фонemi : виготовлення опорних таблиць. Виконання індивідуальних завдань: вивчення фонетики в школі.	10 год.
3.	Фонематична та фонетична транскрипції: транскрибування текстів. Підготовка до контрольної роботи та її виконання	10 год.
<i>Кредит 8. Зміни звуків і фонем у мовленнєвому потоці</i>		

4.	Морфонологія як розділ мовознавства . Фонетичні процеси, зумовлені сполучуваністю звукових одиниць у мовленнєвому потоці: виконання вправ на визначення позиційних і комбінаторних варіантів, розробка тестових завдань. Виконання індивідуальних завдань: вивчення фонетичних явищ у школі.	6 год.
5.	Чергування голосних і приголосних фонем. Виконання практичних завдань. Підготовка до контрольної роботи та її виконання	6 год.
Кредит 9. Орфоенія		
6.	Орфоенія: конспектування додаткової літератури, виконання вправ. Опрацювання випадків порушення орфоенічних норм.	8 год.
7.	Конспектування додаткової літератури з теми : «Наголос в українській мові».	7 год.
8.	Поділ на склади та перенос слова.	7 год.
Кредит 10. Графіка. Орфографія		
9.	Графіка. Опрацювання відомостей з історії української графіки та орфографії.	8 год.
10.	Орфографія: розробка тестових завдань, виконання вправ. Опрацювання основних понять орфографії : орфограма, типи орфограм за графічним вираженням і за правилом, орфографічне правил. Орфографічний аналіз слова. Підготовка до контрольної роботи та її виконання	12 год.
Разом		100 год.

9. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови

Теми досліджень

1. Мова – неоціненний скарб народу, найголовніший літопис його життя.
2. Роль сучасної української мови в національному відродженні України.
3. Походження української мови.
4. Значення курсу “Сучасна українська літературна мова” для високопрофесійної підготовки, майстерного володіння словом, підвищення рівня загальномовної культури майбутніх фахівців- філологів.
5. Поняття про літературну мову. Функції української літературної мови.
6. Місце української мови серед слов’янських мов.
7. Поняття про колоритно-стильові різновиди мовлення.
8. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови, його особливості.
9. Українська літературна мова як унормована, відшліфована форма загальнонародної мови.
10. Взаємодія української літературної мови і територіальних діалектів.
11. Писемна й усна форми української літературної мови.

12. Зміни поняття “ літературна мова” на різних етапах життя мови.
13. Державний статус української мови. Законодавче забезпечення державного статусу української мови.
14. Соціолінгвістична ситуація в сучасній Україні: сфери використання державної мови і мов національних меншин.
15. Аналіз сучасних орфоепічних норм української мови.
16. Орфоепія і культура усного мовлення.
17. Наголос в українській мові.
18. Теоретичні і практичні засади функціонування сучасних орфографічних норм.
19. Історія становлення орфографічних норм української мови.
20. Принципи української орфографії.
21. Поняття орфограми. Різновиди орфограм.
22. Пряме і переносне значення слів (метафора, метонімія, синекдоха).
23. Пряме і переносне значення слів, особливості їх використання в засобах масової інформації.
24. Культура мовлення майбутнього філолога.
25. Основні проблеми культури мови в засобах масової інформації.
26. Вплив суспільно-політичних факторів на розвиток нових значень слів і збагачення української лексики.
27. Особливості емоційно-експресивної лексики.
28. Основні причини запозичень. Різновиди запозичень: лексичне, словотвірне, морфологічне, семантичне, калькування.
29. Фразеологія як тип мовної одиниці.
30. Класифікація фразеологізмів.
31. Загальна характеристика словників синонімів.
32. Роль і значення мови засобів масової інформації в розвитку й збагаченні української літературної мови.
33. Слово як основна одиниця лексичної системи.
34. Поняття про словниковий склад української мови і визначальні принципи його системної організації.
35. Полісемія як лексико-семантичне явище.
36. Старослов’янізми в сучасній українській мові, їх основні ознаки.
37. Синонімія як лексико-семантичне явище.
38. Антонімія як лексико-семантичне явище.
39. Пароніми. Типові помилки в їх використанні. Словник паронімів, його значення в удосконаленні мовної культури.
40. Слова іншомовного походження. Фонетичні та морфологічні ознаки іншомовних слів.
41. Жаргонізми та арготизми в українській мові.
42. Омонімія як лексико-семантичне явище.
43. Основні шляхи збагачення лексики сучасної української мови.
44. Письменники та відомі діячі науки і культури про українську мову.
45. Загальне поняття про функціональні стилі української мови, їх коротка характеристика.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідно розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 250 до 500 балів (за 5 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Поточне тестування та самостійна робота								КР№ 1	КР №2	КР№ 3	Іспит	Нако пичу валь ні бали/ Сума
1 семестр. Вступ. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія								50	50	50	40/ 200	300 /500
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
20	20	18	20	16	20	18	18					

2 семестр. Фонетика та фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія.										КР №1	КР № 2	КР № 3	Іспит	Накопи чуваль ні бали/ Сума
										50	50	50	40 (200)	300/ 500
T1	T 2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T 10					
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15					

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни “Сучасна українська літературна мова” здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР).

Об’єктом оцінювання знань студентів є програмовий матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацювати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Тематичне оцінювання (контрольні роботи).

Критерії оцінювання відповідей

на практичних заняттях:

Оцінка «відмінно» (5 балів) виставляється тоді, коли відповідь вважається повною, тобто в ній містяться визначення всіх понять, про які йдеться в питанні, проаналізовано об’єкт аналізу, охарактеризовано його семантичні та структурні ознаки. Відповідь повинна бути чіткою і послідовною, супроводжуватися достатньою кількістю прикладів.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється, якщо студент у достатній мірі оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти, формулює та обґрунтовує нескладні висновки; самостійно встановлює причинно-наслідкові зв’язки; але допускає несуттєві неточності; незначні мовні огріхи. У ході відповіді він розкриває питання, проте не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.

Оцінка «задовільно» (3 бали) виставляється тоді, коли студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, поверхово і фрагментарно або володіє частиною навчального матеріалу, вміє застосовувати знання у стандартних ситуаціях, та порушує послідовність і логічність викладу думок.

Оцінка «задовільно» (2 бали) виставляється тоді, коли студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об’єктів, його відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

- Структура роботи: стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту, чіткий порядок викладу інформації.
- Орфоепічна та орфографічна грамотність.
- Оптимальний добір графічних зображень (схеми, таблиці, діаграми, тощо).
- Відповідність змісту доповіді, презентації тощо їх назві.

При оцінюванні контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

- “5” – 45-50 балів;
- “4” – 38-44 бали;
- “3” – 25-37 балів;
- “2” – 1-24 балів

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу (лекція, бесіда), проблемне навчання, робота з підручниками та додатковими джерелами, тренувальні вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження, порівняння й аналіз мовних явищ, виразне читання текстів; специфічні прийоми: фонетичний, лексичний, фразеологічний розбори.

11. Методичне забезпечення

1. Баденкова В. М. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навчально-методичний комплекс. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. – 149 с.
2. Баденкова В. М., Зинякова А. А. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Акцентологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія : навчальний посібник. Миколаїв, 2017. 278 с. *(Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (протокол №9 від 19.12.2017 р.)*

1. Баденкова В. Роль старослов'янської мови у формуванні української літературної мови. *Актуальні питання розвитку української мови у науковій ретроспекції та*

перспективі : матеріали круглого столу до Дня української писемності та мови ; [за заг. ред. Н. В. Коч]. Миколаїв : МНУ, 2012. С. 25–27.

2. Баденкова В. М. Словотвірні особливості okazіональних слів у поетичному дискурсі Д. Кременя. *Текст. Контекст. Інтертекст : науковий електронний журнал* / за ред проф. Оксани Філатової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. № 3. URL: [http://text-intertext.in.ua/pdf/n01\(03\)2018/badenkova_viktoriiia_03_2018.pdf](http://text-intertext.in.ua/pdf/n01(03)2018/badenkova_viktoriiia_03_2018.pdf) (Фахове видання).

3. Баденкова В., Троценко Є. Структурна модифікація фразем античного генезису у поетичному ідіостилі Д. Кременя *Текст. Контекст. Інтертекст : науковий електронний журнал* / за ред проф. Оксани Філатової. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. № 2. URL: http://text-intertext.in.ua/pdf/n022017/badenkova_trotsenko_02_2017.pdf (Фахове видання).

4. Баденкова В., Троценко Є. Структурні та семантичні трансформації біблеїзмів у поетичному ідіостилі Д. Кременя. *Текст. Контекст. Інтертекст : Науковий електронний журнал ; [за ред проф. Оксани Філатової].* № 1. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. С. 31–40.

5. Баденкова В. М. Функціонально-семантичні особливості старослов'янїзмів у поетичних текстах Дмитра Кременя. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство.* Миколаїв : Видавництво ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. Вип. 299. Т. 287. С. 10–14. (Фахове видання; журнал розміщений в «Ulrich's Periodical Directory». Індексовано в «Google Scholar»).

12.Рекомендована література

Базова

Підручники і методичні посібники

1. Баденкова В. М., Зинякова А. А. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Акцентологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія : навчальний посібник. Миколаїв, 2017. 278 с.
2. Бондар О. І. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с.
3. Вихованець І. Р. Граматика української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Грищенко. – К. : Рад. школа, 1982. – 208 с.
4. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова : вступ, фонетика, орфоєпія, графіка і орфографія, лексикологія, фразеологія, словотвір / О. Т. Волох. – К. : Вища шк., 1986. – 199 с.
5. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – К. : Вища школа, 1976. – 375 с.
6. Гуйванюк Н.В. Українська мова. Схеми, таблиці, тексти: Навч. посібник для студентів філологічних спец. вищ. навч. закладів / Н. В. Гуйванюк. – Львів : Світ, 2005. – 304 с.
7. Дудик П.С. Сучасна українська мова : завдання і вправи : навч. посіб. / П. С. Дудик, В. М. Литовченко – К. : Академія, 2007. – 264 с.
8. Дудик П. С. Сучасна українська літературна мова : збірник вправ для лабораторних робіт / П. С. Дудик, С. Д. Єрмакова, В. М. Литовченко. – К. : Вища школа, 1987. – 167 с.
9. Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – К. : Вища школа, 1972. – 401 с.

10. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наукова думка, 1984. – 255 с.
11. Зарицький М. С. Актуальні проблеми української термінознавства: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. – К. : Політехніка, 2004. – 128 с.
12. Зубков М. Г. Українська мова [Текст] : Універсальний довідник / М. Г. Зубков. – 4-те вид. випр. і доп. – Харків : Школа, 2009. – 496 с.
13. Лінгвістичний аналіз: практикум : навч. посіб. [за ред. Г. Р. Передрій]. – К. : Академія, 2005. – 256 с.
14. Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова / М. В. Леонова – К. : Вища школа, 1983. – 264 с.
15. Москаленко Н.А. Сучасна українська літературна мова. Лексичний, фонетичний і граматичний аналіз: Навч. посібник для студ. філол. факультетів ун-тів / Н. А. Москаленко, М. М. Фашенко, Ф. П. Смагленко. – Київ–Одеса : Вища школа, 1980.
16. Пазяк О. М. Українська мова і культура мовлення : навч. посіб. / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль – К. : Вища школа, 1995. – 239с.
17. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : збірник вправ : навч. посіб. / М. Я. Плющ, О. І. Леута, Н. П. Гальона. – К. : Вища школа, 1995. – 284 с.
18. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : збірник вправ : навч. посіб. / М. Я. Плющ, О. І. Леута, Н. П. Гальона. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К. : Вища шк., 2003. – 287 с.
19. Сучасна українська літературна мова / [за ред. І. К. Білодіда]. Вступ, фонетика. – К. : Наукова думка, 1969. – 583 с.; Морфологія. – К., 1969. – 583с.; Синтаксис. – К., 1972. – 515 с.; Стилїстика. – К., 1973. – 588 с.; Лексика і фразеологія. – К., 1973. – 440 с.
20. Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; [за ред. А. П. Грищенка]. – К. : Вища школа, 1993. – 366 с.
21. Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; [за ред. М. Я. Плющ]. – К. : Вища школа, 1994. – 414 с.
22. Сучасна українська мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.
23. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні ; Інститут української мови. – 6-те вид., стереотип. – К. : Наукова думка, 1997. – 240 с.
24. Ющук І. П. Українська мова : [підручник] / І. П. Ющук. – 4-те вид. – К. : Либідь, 2008. – 640 с.

Семестр 2.

1. Глазова О. П. Українська орфографія : навч. посібник. / Олександра Павлівна Глазова – Х. : Веста : Ранок, 2005. – 384 с.
2. Глазова О. П. Українська пунктуація : навч. посібник. / Олександра Павлівна Глазова – Х. : Веста : Ранок, 2004. – 352 с.
3. Довідник з української орфографії та пунктуації / [Бурячок А. А., Паламарчук Л. С., Русанівський В. М., Тоцька Н. І.]. – К. : Рад. школа, 1964. – 192 с.
4. Єгорова Т. Д. Практичний курс української мови : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Т. Д. Єгорова . – 2-ге вид., виправ. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 160 с. – Режим доступу:<http://www.twirpx.com/file/>
5. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: навчальний посібник для студентів філологічних факультетів. – Одеса: Чорномор'я, 1996. – 144 с.

6. Козачук Г. О. Практичний курс української мови : навч. посібник для вузів / Ганна Олександрівна Козачук, Надія Григорівна Шкуратяна. – К. : Вища шк., 1993. – 367 с.
7. Максименко В. Ф. Орфографічний тренажер / В. Ф. Максименко. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 272 с.
8. Тоцька Н. І. Українська пунктуація : практикум : [навч. посібник] / Ніна Іванівна Тоцька – К. : Вища шк., 1990. – 160 с.
9. Омельчук С. А. Практикум з правопису української мови: система дослідницьких вправ: Навч. посібник. К.: Грамота, 2009. — 224 с.
10. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. — 2-ге вид., стереотип. - К.: Либідь, 2001. — 240 с.
11. Спанатій Л. С. Фонетика, фонологія, орфоепія, графіка й орфографія : навч. посіб. / Л. С. Спанатій, М. П. Тимченко. – Миколаїв : МДУ, 2004. – 112 с.
12. Спанатій Л. С. Український правопис : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. С. Спанатій. – Миколаїв : МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2008. – 56 с.
13. Сербенська О. А. Культура усного мовлення : практикум : навчальний посібник / О. А. Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
14. Ткаченко Є. М. Українська мова. Пунктуація: правила, вправи, диктанти : навч. посібник / Є. М. Ткаченко. – Х. : Консум, 2001. – 288 с.
15. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова : фонетика, орфографія, графіка, орфографія / Н. І. Тоцька. – К. : Вища школа, 1981. – 184 с.
16. Тоцька Н. І. Вправи з сучасної української літературної мови / Н. І. Тоцька. – К. : Вища школа, 1969. – 144 с.
17. Українська мова: Практикум: Навч. посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К. : Либідь, 2000. – 384 с.
18. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання / Євгенія Давидівна Чак – К. : А.С.К., 1998. – 272 с.
19. Читай і знай! : довід.-практикум з граматики та стилістики сучас. укр. мови / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, О. Я. Лаврінець, К. С. Симонова, Л. Ф. Ціпцюра. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 197 с.
20. Чуріна В. Ф. Український правопис у таблицях і схемах. – К.: Логос, 1998. – 180 с.
21. Шевчук С. В. Практикум з української мови: модульний курс: Навчальний посібник / Шевчук С. В., Лобода Т. М. – К.: Вища школа, 2006. – 326 с.
22. Шкуратяна Н.Г. Сучасна українська літературна мова. Модульний курс [Текст] : Навч. посібник для студентів нефілологічних спеціальностей вищ. навч. закладів / Н.Г. Шкуратяна, С.В. Шевчук. – К.: Вища школа, 2007. – 823с.
23. Шульжук Н. В. Практикум з правопису української мови: навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Наталія Шульжук. – Рівне – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 396 с. – Режим доступу: http://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Shulzhuk_praktykum_z_pravopysu.pdf
24. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови / Іван Пилипович Ющук – 4-те вид. – К. : Освіта, 2000. – 254 с.
25. Яцимівська М. Г. Сучасна українська мова : Пунктуація : [навч. посібник]. / М. Г. Яцимівська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 286 с.

Допоміжна

Словники

1. Аркушин Г. Словник евфемізмів, уживаних у говірках та молодіжному жаргоні Західного Полісся і західної частини Волині / Г. Аркушин. – Луцьк-Люблін : Вид-во „Волинська обласна друкарня”, 2005. – 198 с.
2. Ахманова О. С. Словник лінгвістичних термінів / О. С. Ахманова. – М. : Радянська енциклопедія, 1966. – 608 с.
3. Бурячок А. А. Орфографічний словник / А. А. Бурячок. – К. : Наукова думка, 2002. – 464 с.
4. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.
5. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень / С. І. Головащук. — К.: Наук, думка, 2001. — 640 с.
6. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник / С. І. Головащук. – К. : Либідь, 1995. – 192 с.
7. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / Сергій Іванович Головащук. – К. : Рідна мова, 2000. – 351 с.
8. Грачев М.А. Историко-этимологический словарь воровского жаргона / М. А. Грачев, В. М. Мокиенко. – СПб. : Фолио-Пресс, 2000. – 256 с.
9. Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – К. : Рад. школа, 1986. – 222 с.
10. Демська О. Словник омонімів / О. Демська, І. Кульчицький. – Львів : Фенікс, 1996. – 224 с.
11. Етимологічний словник української мови : у 7 т. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 1. – 632 с.; 1985. – Т. 2. – 571 с.; 1989. – Т. 3. – 552 с.; 2003. – Т. 4. – 656 с.; 2006. – Т. 5. – 704 с.
12. Єрмоленко С. Я. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор. – К. : Либідь, 2001. – 223 с.
13. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? : словник-довідник. / Віталій Вікторович Жайворонок – К. : Наук. думка, 2004. – 204 с.
14. Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови / С. Й. Караванський. – К. : Кобза, 1993. – 469 с.
15. Короткий тлумачний словник української мови / за ред. Д. Г. Гринчишина. – К. : Просвіта, 1988. – 608 с.
16. Культура української мови : довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін. – К. : Либідь, 1990. – 304 с.
17. Лозова Н. Є. Дзвона чи дзвону? або -а(-я) чи -у(-ю) в родовому відмінку: Словник-довідник / Н. Є. Лозова, В. Б. Фридрак. – К. : Наук, думка, 2007. – 168 с.
18. Мацько Л. І. Російсько-український і українсько-російський словник: відмінна лексика / Л. І. Мацько [та ін.]. – К. : Вища школа, 1992. – 255 с.
19. Новий російсько-український словник-довідник: близько 100 тис. слів / уклад. С. Я. Єрмоленко [та ін.]. – 2-е вид., доп. і випр. – К. : Довіра, 1999. – 878 с.
20. Новий тлумачний словник української мови : у 3-х томах / укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К. : Аконт, 2008. – Т. 1. – 928 с. ; Т. 2. – 928 с. ; Т. 3. – 864 с.
21. Олійник І. С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник / І. С. Олійник, М. М. Сидоренко. – К. : Рад. шк., 1991. – 400 с.

22. Орфографічний словник української мови: близько 120000 слів / уклад. С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Довіра, 1994. – 864 с.
23. Полюга Л. М. Словник антонімів / Л. М. Полюга. – К. : Рад. шк., 1987. – 173 с.
24. Російсько-український словник / уклад. Н. Є. Лозова [та ін.] – К. : Наукова думка, 2003. – 1216 с.
25. Російсько-український словник наукової термінології : у 3 т. – К. : Наукова думка, 1994–1998.
26. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник / Лариса Григорівна Скрипник, Ніна Пантелеймонівна Дзятківська. – К. : Наук. думка, 1996. – 336 с.
27. Сліпушко О. С. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові : правопис, граматики : 10000 слів / О. С. Сліпушко. – К. : Криниця, 2000 – 511 с.
28. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. – Львів : Фенікс, 1996. – 368 с.
29. Словник-довідник сучасної української мови : Разом. Окремо. Через дефіс : Близько 60000 слів / Укладачі Т. К. Співак, О. О. Якименко. – Х. : ФОП Співак В. Л., 2009. – 528 с.
30. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінів-сполучень / уклад. Л. М. Пустовіт [та ін.] – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.
31. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1-11.
32. Словник синонімів української мови : в 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К. : Наукова думка, 2001. – Т. 1. – 1028 с.; Т. 2. – 956 с.
33. Словник сучасного українського сленгу / упоряд.: Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
34. Словник фразеологізмів української мови / уклад. В. М. Білоноженко [та ін.]. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.
35. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2003. – 336 с.
36. Сучасний тлумачний словник української мови [С. В. Ломакович]. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 670 с.
37. Українська мова : енциклопедія. – К. : Українська енциклопедія, 2004. – 824 с.
38. Український орфографічний словник: Близько 165 тис. слів / За ред. В. М. Русанівського ; уклад.: В. В. Чумак та ін. – 5-е вид., переробл. і доповн. – К. : Довіра, 2006. – 940 с. – (Словники України).
39. Шевченко Л. Ю. Сучасна українська мова : довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
40. Шевчук С. В. Разом, окремо, через дефіс: Словник-довідник / С. В. Шевчук. – К. : Видавництво А.С.К., 2003. – 416 с.
41. Шкаруба Л. М. Російсько-український словник художніх термінів : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Л. М. Шкаруба, Л. С. Спанатій. – К. : Каравела, 2004. – 320 с.
42. Яцимірська М. Г. Культура фахової мови журналіста / М. Г. Яцимірська. – Львів : ПАІС, 2004. – 332 с.

Наукова та методична література до 1 семестру

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія : навч. посіб. / Л. Г. Авксентьев. – Харків : Вища шк. Вид-во при ХДУ. – 1988. – 134 с.
2. Авксентьев Л. Г. Фразеологічна одиниця як предмет фразеології та основні ознаки / Л. Г. Авксентьев // Мовознавство. – 1979. – № 5. – С. 13–17.
3. Акуленко В. В. Інтернаціональні елементи в словниковому складі мови / В. В. Акуленко // Мовознавство. – 1973. – № 3. – С. 20–29.
4. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Алефіренко. – Харків : Вища шк. – 1987. – 135 с.
5. Антисуржик [за заг. редакцією О.Сербенської]. – К.: Світ, 1994. – 150 с.
6. Антонів Ю. Репресовані слова: до проблеми реабілітації лексики, вилученої з української мови / Ю. Антонів // Урок української. – 2003. – № 7. – С. 16–18.
7. Аркушин Г. Діалектні okazіоналізми: як вони виникають, де і скільки живуть : на матеріалі західнополіських говірок / Г. Аркушин // Урок української. – 2001. – № 5–6. – С. 18–21.
8. Арсірій А. Т. Антоніми / А. Т. Арсірій // УМЛШ. – 1982. – № 9. – С. 72–74.
9. Арсірій А. Т. Синоніми / А. Т. Арсірій // УМЛШ. – 1982. – № 8. – С. 74–76.
10. Бабенко О. В усному мовленні – сленг / О. Бабенко, О. Кравченко // Урок української. – 2004. – № 11–12. – С. 21–24.
11. Баран Я. Фразеологія у системі мови / Я. Баран. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1997. – 176 с.
12. Білецький А. Про мову і мовознавство : навч. посіб. / А. Білецький. – К. : АртЕк, 1996. – 224 с.
13. Білоноженко В. М. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів : монографія / В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк. – К. : Наукова думка, 1989. – 155 с.
14. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.
15. Бойко Н. І. Типи лексичної експресивності в українській літературній мові / Н. І. Бойко // Мовознавство. – 2002. – № 2–3. – С. 10–21.
16. Болтівець С. Іван Огієнко: мова як вираження національної психіки, душі й свідомості народу / С. Болтівець // Дивослово. – 1994. – № 7. – С. 23–27.
17. Борисюк І. Явище синонімії в термінології / І. Борисюк // Дивослово. – 2000. – № 4. – С. 27–28.
18. Бублейник Л. В. Міжмовні співвідношення в лексичній синоніміці / Л. В. Бублейник // Мовознавство. – 1982. – № 4. – С. 3–7.
19. Булаховський Л. А. Питання походження української мови. Вибрані праці в 5-ти томах / Л. А. Булаховський. – К. : Наукова думка, 1997. – Т. 2. – 632 с.
20. Векуа Н. Антонімія як лексико-семантичне явище / Н. Векуа // Дивослово. – 2007. – № 6. – С. 26–32.
21. Воронова М. Варіанти фразеологізмів у журналістському творі / М. Воронова // Урок української. – 2007. – № 6. – С. 25–26.
22. Врублевська Г. Суржик як елемент міської субкультури / Г. Врублевська // Урок української. – 2002. – № 11–12. – С. 12–13.
23. Голуб Н. Збагачення мовлення власне українською лексикою / Н. Голуб // УМЛШ. – 2000. – № 1. – С. 4–8.
24. Горбач О. Арго в Україні / О. Горбач. – Л., 2006. – 688 с.

25. Горещкий П. Й. Історія української лексикографії / П. Й. Горещкий. – К., 1963. – 244 с.
26. Горчев П. Українська лексика в “Повісті врем’яних літ” / П. Горчев // Урок української. – 2001. – № 6. – С. 41–43.
27. Гриценко П. Мова // Українці : історико-етнографічна монографія. – Кн. 1. – К. : Українське Народознавство, 1999. – С. 123–131.
28. Демський М. І знайомі фразеологізми не завжди прозорі / М. І. Демський // Урок української. – 2000. – № 10. – С. 22–23.
29. Демський М. Українська фраземіка (дериваційна база, семантико-граматичні особливості): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук / М. Демський. – Ужгород, 1994. – 21с.
30. Демський М. Українські фраземи й особливості їх творення / М. Демський. – Львів–Краків–Париж: Просвіта, 1994. – 62 с.
31. Демченко В. Арго як органічний елемент повсякденної української мови / Демченко // Дивослово. – 2010. – № 5. – С. 34–38.
32. Диб’як Н. Дещо про формування сучасної української лексики / Н. Диб’як // Дивослово. – 1996. – № 1. – С. 14–16.
33. Дончик В. Мова не винна : про суржик, двомовність і грамотність на українському ТБ / В. Дончик // Урок української. – 2001. – № 1. – С. 15–20.
34. Дудик М. Від лексики пасивної до активної в публіцистичному мовленні / М. Дудик // УМЛШ. – 2008. – № 1. – С. 48–51.
35. Дядечко Л.П. Крылатые слова как объект лингвистического описания: история и современность. – К.: Вид-во КНУ ім.Т.Г.Шевченка, 2002. – 290 с.
36. Дятчук В. В. Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови / В. В. Дятчук, Л. О. Пустовіт. – К. : Наукова мова, 1983. – 156 с.
37. Євтушок О. Сучасні тенденції розвитку діалектної лексики / О. Євтушок // Дивослово. – 2011. – № 7. – С. 38–40.
38. Жайворонок В.В. Запозичена лексика в українській мовній картині світу : Мова у слов’янському культурному просторі / В. В. Жайворонок. — Умань, 2002. — 412 с.
39. Жайворонок В. В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць / В. В. Жайворонок // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С. 32–45.
40. Жовтобрюх М. А. Проблеми взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів / М. А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1973. – № 1. – С. 3–15.
41. Іванова Н. Український музичний сленг / Н. Іванова // Урок української. – 2004. – № 5–6. – С. 12.
42. Іванова Н. Український музичний сленг / Н. Іванова // Урок української. – 2004. – № 7. – С. 19.
43. Карпіловська Є. Короткий словник жаргонної лексики української мови [рецензія].– К. : Критика, 2003. – 336 с. / Є. Карпіловська, Л. Ставицька // Мовознавство. – 2004. – № 2–3. – С. 92–94.
44. Карпова В. Л. Термін і художнє слово / В. Л. Карпова. – К. : Наукова думка, 1967. – 128 с.
45. Клепуц Л. Стратегії класифікації ненормативної лексики [Електронний ресурс] / Л. Клепуц // «Humanities & Social Sciences 2009» (HSS–2009), 14–16 may 2009, Lviv. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6678/1/30.pdf>

46. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1978. – 375 с.
47. Козачук Г. Взаємодія літературної і діалектної побутової лексики / Г. Козачук // Мовознавство. – 1985. – № 2. – С. 44–47.
48. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація : монографія / Ж. В. Колоїз. – К. : Акцент, 2007. – 311 с.
49. Кочерга О. Тенденції української термінологічної лексикографії / О. Кочерга, Н. Непийвода // Урок української. – 2000. – № 3. – С. 25–28.
50. Кочерган М. П. Лексична сполучуваність слова як засіб розмежування значень слова / М. П. Кочерган // УМЛШ. – 1978. – № 11. – С. 27–36.
51. Кочерган М. П. Про системність у лексиці та семантиці / М. П. Кочерган // УМЛШ. – 1976. – № 4. – С. 38–45.
52. Кочерган М. П. Слово і контекст: лексична сполучуваність і значення слова / М. П. Кочерган. – К. : Вища школа, 1980. – 184 с.
53. Коць Т. А. Функціонування синонімів у газетно-інформаційному стилі: на матеріалі газет 90-х років / Т. А. Коць // Мовознавство. – 2001. – № 5. – С. 88–95.
54. Кратасюк Л. Система уроків з теми “Лексикологія” в 10 класі з поглибленим вивченням української мови / Л. Кратасюк // Дивослово. – 2002. – № 7. – С. 24–30.
55. Кузнєцова Т. Суржик і мовлення / Т. Кузнєцова // Урок української. – 2001. – № 6. – С. 19–20.
56. Куляс П. Мода на архаїзми / П. Куляс // Дивослово. – 2002. – № 1. – С. 17.
57. Левицький В. В. Лексична полісемія та квантитативні методи її дослідження / В. В. Левицький // Мовознавство. – 2003. – № 4. – С. 17–25.
58. Лесюк М. П. Розмовно-маргінальна лексика української мови та її лексикографічне опрацювання / М. П. Лесюк // Мовознавство. – 2007. – № 6. – С. 12–19.
59. Лисиченко Л. А. Антоніми в сучасній українській мові / Л. А. Лисиченко // УМЛШ. – 1976. – № 11. – С. 26–33.
60. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: семантична структура слова / Л. А. Лисиченко. – Харків, 1977. – 115 с.
61. Лисиченко Л. А. Типи синонімів за значенням / Л. А. Лисиченко // УМЛШ. – 1973. – № 11. – С. 40–47.
62. Мазурик Д. Волюнтативна функція політичної метафори / Д. Мазурик // Мова та її функціонування : вісник Львівського університету. – Львів : Світ, 1999. – Вип. 25. – С. 10–13.
63. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Д. В. Мазурик. – Л., 2002. – 21 с.
64. Мартос С. А. Молодіжний сленг : міф чи реальність? / С. А. Мартос // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2004. – № 11. – С. 12–15.
65. Масенко Л. Т. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К., 2004.
66. Масенко Л. Мова персонажів Григора Тютюнника / Л. Масенко, Ю. Кропив'янська // Урок української. – 2006. – № 5–6. – С. 21–26.
67. Масенко Л. Мова персонажів Григора Тютюнника / Л. Масенко, Ю. Кропив'янська // Урок української. – 2006. – № 7. – С. 46–48.
68. Масенко Л. Українська жаргонологія: проблеми становлення / Л. Масенко // Українська мова та література. – 2006. – № 38. – С. 3–5.

69. Матвіяс І. Г. Взаємодія діалектної лексики з лексикою української літературної мови / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – 1985. – № 2. – С. 37–44.
70. Матвіяс І. Г. Діалектна основа лексики і фразеології в українській літературній мові / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – 2007. – № 3. – С. 23–27.
71. Матвіяс І. Г. Діалектна основа української літературної мови / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – 2007. – № 6. – С. 26–36.
72. Мацько Л. З якою лексикою вступаємо в XXI століття? / Л. Мацько // Урок української. – 2000. – № 8. – С. 14–17.
73. Мацько Л. Українська мова в кінці XX ст.: зміни в лексиці / Л. Мацько // Дивослово. – 2000. – № 4. – С. 15–20.
74. Мацько Л. Іншомовні слова в дипломатичних текстах / Л. Мацько // Урок української. – 2003. – № 3. – С. 29–30.
75. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: чому ми так говоримо / Ф. П. Медведєв. – Харків, 1982. – 232 с.
76. Мельничук О. С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства / О. С. Мельничук // Мовознавство. – 1997. – № 3 – С. 3–19.
77. Мовчун Л. Народжене сьогоднішнім: про зміни в лексиці сучасної української мови / Л. Мовчун // Дивослово. – 2006. – № 7. – С. 43–45.
78. Мокієнко В. Професор Олекса Горбач і його праця „Арго на Україні” / В. Мокієнко, П. Гриценко // Горбач О. Арго в Україні. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2006. – Львів, 2006. – С. 653–670 (Серія „Діалектологічна скриня”).
79. Москаленко А. А. Нарис історії української лексикографії / А. А. Москаленко. – К. : Рад. школа, 1961. – 162 с.
80. Москаленко А. А. Основні етапи розвитку української мови / А. А. Москаленко. – К., 1964. – 162 с.
81. Муқан Г. М. Багатозначність і омонімія / Г. М. Муқан // УМЛШ. – 1970. – № 8. – С. 30–36.
82. Муравицька М. П. Полісемія і синонімія / М. П. Муравицька // Мовознавство. – 1983. – № 1. – С. 29–39.
83. Муромцев І. Про системну організацію лексики сучасної української мови / І. Муромцев // УМЛШ. – 1987. – № 12. – С. 45–50.
84. Муромцев І. Про системну організацію лексики / І. Муромцев // Урок української. – 2001. – № 3. – С. 39–40.
85. Науменко Л. М. Молодіжний сленг – реалії сьогодення / Л. М. Науменко. // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. Випуск 34. – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2013. – С. 227–230.
86. Нікітіна Н. І жаргонізм, і термін, і метафора: про лексику публічного мовлення українських політиків / Н. І. Нікітіна // Урок української. – 2006. – № 11–12. – С. 19–22.
87. Німчук В. В. Походження мови української народності / В. В. Німчук // Українська народність: нариси соціально-економічної і етнополітичної історії. – К., 1990. – С. 190–227.
88. Німчук В. В. Староукраїнська лексикографія в її зв’язках з російською та білоруською / В. В. Німчук. – К. : Наукова думка, 1980. – 303 с.
89. Новосьолова В. Нові підходи до вивчення слова і його лексичного значення у школі / В. Новосьолова // УМЛШ. – 2001. – № 6. – С. 8–10.

90. Огієнко Іван. Історія української літературної мови / Іван Огієнко. – К. : Наша культура і наука ; упоряд., авт. передмови і коментарів М. С. Тимошик. – 2-ге вид., випр. – К. : Наша культура і наука, 2004. – 436 с.
91. Огієнко Іван (Митрополит Іларіон). Наша літературна мова / Іван Огієнко ; упоряд., авт. передмови і коментарів М. С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2011. – 356 с.
92. Озерова Н. Г. Перший том Словника української мови у 20-ти томах / Н. Г. Озерова, В. А. Широков // Мовознавство. – 2011. – № 2. – С. 3–13.
93. Павлова І. Лексика конфесійного стилю / І. Павлова // Дивослово. – 2001. – № 1. – С. 18–23.
94. Паламарчук Л. С. Лексико-семантичний розвиток мови / Л. С. Паламарчук // Мовознавство. – 1982. – № 4. – С. 3–7.
95. Паламарчук Л. С. Українська радянська лексикографія / Л. С. Паламарчук. – К. : Наукова думка, 1978. – 204 с.
96. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наукова думка, 1976. – 288 с.
97. Пиркало С. Сленг: ненормативно, але нормально / С. Пиркало // Урок української. – 2000. – № 4. – С. 26–27.
98. Півторак Г. П. Українці: звідки ми і наша мова / Г. П. Півторак. – К. : Наукова думка, 1993. – 200 с.
99. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їх мов: міфи і правда про трьох братів слов'янських зі “спільної колиски” / Г. П. Півторак. – К. : Академія, 2001. – 152 с.
100. Полюга Л. М. Омонімія і багатозначність слова / Л. М. Полюга // УМЛШ. – 1985. – № 7. – С. 40–45.
101. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради / О. Пономарів. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
102. Пономарів О. Мовна культура на щодень. Невмотивовані лексичні та семантичні запозичення / О. Пономарів // Урок української. – 2006. – № 1–2. – С. 22–23.
103. Пономарів О. Фразеологія: мовностилістичні поради / О. Пономарів // Урок української. – 2002. – № 7. – С. 22–24.
104. Попова Н. О. Запозичення з англійської мови в лексико-семантичну систему української мови кінця ХХ та початку ХХІ століття: автореф. дис. ...канд. філол. наук: спец. 10. 02. 01 – українська мова/Н. О. Попова. – Х., 2002. – 17 с.
105. Прадід Ю. В. Структурно-граматичні типи фразеологізмів та їх різновиди / Ю. В. Прадід // Українське мовознавство. – 1989. – Вип. 16. – С. 28–35.
106. Прадід Ю. В. Проблеми української фразеології на шпальтах часопису “Дивослово” : до 60-річчя заснування журналу / Ю. В. Прадід // Дивослово. – 2011. – № 11. – С. 41–45.
107. Привалова С. Фразеологізми як лексико-семантичні особливості художньої мови твору: на матеріалі кіноповісті “Україна в огні” О. Довженка / С. Привалова // УМЛШ. – 2006. – № 1. – С. 27–30.
108. Свашенко А. В. Вивчення омонімів / А. В. Свашенко // УМЛШ. – 1971. – № 1. – С. 78–80.
109. Сербенська О. А. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. – Львів : «Світ», 1994. – 150 с.
110. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К. : Наукова думка, 1973. – 280 с.

- 111.Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. –К. : Наукова думка,1973. – 248с.
- 112.Соловець Л. Фразеологізм як засіб формування культури спілкування / Л. Соловець // УМЛШ. – 2007. – № 6. – С. 14–19.
- 113.Спанатій Л. С. Старослов'язіми в українській мові / Л. С. Спанатій // Наукові дослідження в контексті історичних проблем. – Т. 1 : Історія та українознавство. – Миколаїв-Одеса, 2003. – С. 300–308.
- 114.Спанатій Л. С. Сучасна українська мова // Освітнянські вітрила. – 2003. – № 1. – С. 94–96.
- 115.Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови / Леся Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 462(1) с.
- 116.Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг. Соціально диференціація української мови/ Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 463 с.
- 117.Ставицька Л. Про взаємодію жаргону і сленгу / Л. Ставицька // Українська мова та література. – 2000. – № 15. – С.7– 8.
- 118.Ставицька Л. О. Сучасний український інтержаргон : проблеми й аспекти вивчення / Л. О. Ставицька // Доповіді та повідомлення IV Міжнародного конгресу україністів : Мовознавство. – К. : Пульсари, 2002. – С. 213–216.
- 119.Ставицька Л. Українська мова без прикрас / Л. Ставицька // Короткий словник жаргонної лексики української мови. – К. : Критика, 2003. – С. 9–18.
- 120.Ставицька Л. О. Український жаргон. Словник. – Київ, 2005.
- 121.Ставицька Л. О. Українсько-російська двомовність. Лінгвосоціокультурні аспекти. – К. : «Пульсари», 2007. – 200 с.
- 122.Ставицька Л. Українсько-російська двомовність: соціопсихологічні та лексикографічні аспекти / Л. Ставицька // Дивослово. – 2001. – № 11. – С. 13–16.
- 123.Степаненко М. З історії дослідження витоків української мови / М. Степаненко // Дивослово. – 2002. – № 7. – С. 17–19.
- 124.Стишов О. З активної – у пасивну / О. Стишов // Урок української. – 2004. – № 2. – С. 23–25.
- 125.Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія / О. А. Стишов. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. – 388 с.
- 126.Стратулат Н. В. Семантична неологізація як спосіб збагачення словникового складу української мови / Н. В. Стратулат // Мовознавство. – 2007. – №3. – С.69-77.
- 127.Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм в українській лексикографії ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова”/ Л. В. Струганець; НАН України; Ін-т укр. мови. – К., 2002. – 36 с.
- 128.Струганець Л. В. Процеси актуалізації та пасивізації лексико-семантичних засобів в українській літературній мові кінця ХХ століття // Слово. Стиль. Норма : зб. наук. пр. ; [відп. ред. Н. М. Сологуб]. – К., 2002. – С. 53–57.
- 129.Теклюк В. Фразеологізми як синтаксичні одиниці в публіцистиці / В. Теклюк // Дивослово. – 2002. – № 1. – С. 14–16.
- 130.Ткаченко О. Б. Місце України й української мови на карті світу/ О. Б. Ткаченко // Мовознавство. – 2001. – № 1. – С. 3–13.
- 131.Товстенко В.Р. Просторіччя в українській мові як структурно-функціональне явище. – К., 2003.

132. Труб В.М. Явище „суржику” як форма просторіччя в ситуації двомовності // *Мовознавство*. – 2000. – № 1.
133. Турчин В.М. Семантична кореляція антонімів і синонімів у системі мови / В. М. Турчин, М. М. Турчин // *Мовознавство*. – 2001 – № 1. – С. 67–70.
134. Усатенко Т.П. Лексична семантика і розвиток мови учнів. – К., 1984.
135. Феллер М. Проблеми стану і функціонування української мови у двомовному соціумі / М. Феллер // *Укр. мова та література*. – 2000. – № 6. – С. 3–5.
136. Феллер М. Чи може суржик стати мовою? / М. Феллер // *Українська мова та література*. – 2001. – № 40. – Ч. 40. – С. 1–2.
137. Феллер М. Що таке вправне (ефективне) спілкування. Навіщо і як учити спілкуватися // М. Феллер / *Укр. мова та література*. – 1999. – № 39. – С. 9–11.
138. Хом’як І. Вивчення лексики у поєднанні з орфографією / І. Хом’як // *Дивослово*. – 2002. – № 6. – С. 20–24.
139. Хом’як І. Взаємодія літературної мови і діалектів / І. Хом’як // *Дивослово*. – 2000. – № 10. – С. 12–14.
140. Черненко Я. Стилї сучасної української мови / Я. Черненко // *Українська мова та література*. – 2009. – № 40. – С. 15–22.
141. Шевельов Ю. Двомовність і вульгаризми (дисиміляція плинних в українській літературній мові) // *Видатний філолог сучасності (Наукові виклади на честь 85-ліття Юрія Шевельова)*. – Харків, 1996. – С. 7–14.
142. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941): стан і статус / Юрій Шевельов. – К. : Сучасність, 1987. – 295 с.
143. Широцький К. Бурсацький жаргон української мови на Поділлі / Кость Широцький / *Зб. Харківськ. істор.-філол. товариства. Нова серія*. – Х. : Майдан, 1998. – Т. 6. – С. 175–206.
144. Шумейкіна А. Сучасний український сленг: конотативний аналіз / А. Шумейкіна // *Дивослово*. – 2010. – № 7. – С. 31–35.
145. Ющук І. Про походження української мови / І. Ющук // *Дивослово*. – 1995. – № 1. – С. 27–33.
146. Яценко Н. Військова лексика в історичних романах Ліни Костенко / Н. Яценко // *Дивослово*. – 2000. – № 3. – С. 30–32.
147. Языковая номинация // *Виды наименований: Сб. науч. трудов АН СССР, Ин-та языкознания / Отв. ред. Б.А.Серебренников*. – М.: Наука, 2002. – 359 с.

Наукова та методична література до 2 семестру

1. Борщ Р. Г. Підвищення орфографічної грамотності учнів : сценарії уроків / Р. Г. Борщ // *Рідне слово*. – Вип. 6. – 2003. – С. 4–37.
2. Брайчевський М. Походження слов’янської писемності / М. Брайчевський. – К. : Академія, 2002. – 154 с.
3. Бровченко Г. О. Інтонаційні засоби мовної експресивності / Г. О. Бровченко // *Мовознавство*. – 1989. – № 2. – С. 49–55.
4. Ващук В. О. Вироблення в учнів орфографічних навичок / В. О. Ващук // *УМЛШ*. – 1981. – № 7. – С. 68–72.

5. Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К. : Рад. школа, 1984. – 160 с.
6. Вишня Л. І. Вивчення складу у зв'язку з правилами переносу / Л. І. Вишня // УМЛШ. – 1979. – № 3. – С. 46–50.
7. Дорошенко С. І. Звуки чи фонемі вивчають учні? / С. І. Дорошенко // Мовознавство. – 1990. – № 2. – С. 46–49.
8. Жовтобрюх М. А. Основи і принципи української літературної вимови / М. А. Жовтобрюх // УМЛШ. – 1976. – № 6. – С. 6–65.
9. Залеський А. М. Замінне подовження голосних в українській мові / А. М. Залеський // Мовознавство. – 1988. – № 2. – С. 56–65.
10. Залеський А. М. Подовжені приголосні у фонологічній і морфологічній системах української мови / А. М. Залеський // Мовознавство. – 1980. – № 6. – С. 56–65.
11. Інтонація як мовний засіб вираження думки: 36, статей АН УРСР, I-ту мовознавства ім. О.О.Потебні / Відп. ред. А. Й. Багмут. – К. : Наук. думка, 2005. – 774 с.
12. Коломійченко О. Ф. Ще раз про поліпшення орфографічної грамотності учнів / О. Ф. Коломійченко // УМЛШ. – 1991. – № 4. – С. 13–17.
13. Лобода В. В. З історичних коментарів до шкільного курсу фонетики / В. В. Лобода // УМЛШ. – 1974. – № 5, № 6. – С. 32–39.
14. Матвіяс І. Г. Варіанти української мови / І. Г. Матвіяс. – К., 1998. – 162 с.
15. Матвіяс І. Г. Відображення особливостей говорів у мові української художньої літератури / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – 2008. – № 6. – С. 3–13.
16. Німчук В. В. Історія дзвінких африкат і засобів їх позначення в українській мові / В. В. Німчук // Мовознавство. – 1992. – № 2. – С. 7–14.
17. Німчук В. В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури : історія г / В. В. Німчук // Мовознавство. – 1990. – № 6. – С. 3–10.
18. Німчук В. В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія г / В. В. Німчук // Мовознавство. – 1991. – № 3. – С. 12–21.
19. Скляренко В. Г. Історія українського наголосу. Іменник / В. Г. Скляренко. – К. : Наукова думка, 2006. – 710 с.
20. Утевська П. В. Невмирущі знаки / П. В. Утевська. – К., 1976. – 264 с.
21. Хом'як І. Вивчення лексики у поєднанні з орфографією / І. Хом'як // Дивослово. – 2002. – № 6. – С. 20–24.
22. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови / Ю. Шевельов. – Харків : Акта, 2002. – 1054 с.
23. Шкурятяна Н. Г. Про чергування голосних / Н. Г. Шкурятяна // УМЛШ. – 1979. – № 2. – С. 60–65.
24. Яворська С. Орфоепічний розбір як вправа / С. Яворська // Дивослово. – 1997. – № 4. – С. 18–20.
25. Яворська С. Система роботи над орфографічними помилками / С. Яворська // Дивослово. – 1998. – № 3. – С. 22–24.

Електронні ресурси

1. <http://moodle.mnu.mk.ua/>

2. Бодик О. П. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія [Електронний ресурс] / О. П. Бодик, Т. М. Рудакова. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Bodyk_Ostap/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Leksykologhiia_Frazeologhiia_Leksykohrafiia.pdf
3. Електронний підручник з української мови (фонетика, лексика, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис, стилістика). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.mova.info/pidruchn.aspx>
4. Єгорова Т. Д. Практичний курс української мови : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Т. Д. Єгорова . – 2-ге вид., виправ. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 160 с. <http://www.twirpx.com/file/672757/>
5. Клепуц Л. Стратегії класифікації ненормативної лексики [Електронний ресурс] / Л. Клепуц // «Humanities & Social Sciences 2009» (HSS–2009), 14–16 may 2009, Lviv. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6678/1/30.pdf>
6. Мовознавство. Філологія. – Режим доступу: http://uareferats.com/index.php/referat/search?cat=32&_page=4
7. Сучасна українська літературна мова: підручник [Електронний ресурс] / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; [за ред. А. П. Грищенка]. – К. : Вища школа, 2002. – 439 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1264494/>
8. Сучасна українська літературна мова / за ред. І. К. Білодіда. Вступ, фонетика. – К. : Наукова думка, 1969. – 583 с.; – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1001693/>
9. Сучасна українська літературна мова : навч. комплекс : посіб. для студ. філол. спеціальностей [Електронний ресурс] / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко, І. В. Мілева, Г. К. Барилова ; [за заг. ред. проф. В. Д. Ужченка]. – 2-ге вид., випр. і доп. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009. – 299 с. — Режим доступу: <http://dspace.ltsu.org/jspui/bitstream/123456789/250/1/Макет%202009.pdf>
10. Сучасна українська літературна мова / Шевчук С. В. [Електронний ресурс] / Л. Клепуц // – Режим доступу: [literaturna_mova_-_shevchuk_sv http://pidruchniki.ws/1584072040522/dokumentoznavstvo/suchasna_ukrayinska_](http://pidruchniki.ws/1584072040522/dokumentoznavstvo/suchasna_ukrayinska_literaturna_mova_-_shevchuk_sv)
11. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія. [Електронний ресурс] / Н. І. Тоцька. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6678/1/30.pdf> <http://www.twirpx.com/file/174320/>
12. Українська мова: Практикум: Навч. посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К. : Либідь, 2000. – 384 с. – Режим доступу: <http://ua.bookfi.net/book/1337163>
13. Шульжук Н. В. Практикум з правопису української мови: навчально-методичний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Наталія Шульжук. – Рівне – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 396 с. – Режим доступу: http://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Shulzhuk_praktykum_z_pravopysu.pdf
14. Ющук І. П. Українська мова : [підручник] [Електронний ресурс] / І. П. Ющук. – 4-те вид. – К. : Либідь, 2008. – 640 с. <http://www.twirpx.com/file/266343/>
15. Ющук І. П. Українська мова. Вправи. Навчальний посібник [Електронний ресурс] – К.: Либідь, 2009. – 368 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/600473/>
16. Інтегрована лексикографічна система «Словники України» / Національна академія наук України. – Версія 1.03. – Український мовно-інформаційний фонд, 2003.

17. <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
18. <http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/> <http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
<http://slovopedia.org.ua/35/53392-0.html> 6. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> 7.
<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> 8. <http://litton.org.ua/orfografiya/xochu-buti-gramotnim>

Журнали

19. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. – Режим доступу : www.movoznavstvo.org.ua/
20. Українська мова і література в школі: науково-методичний журнал – Режим доступу :
21. http://www.undip.org.ua/news/fahovi_detail.php?ID=372

Словники

22. Словник української мови Бориса Грінченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hrinchenko.com/>
23. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс] / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – К. : Укр. енцикл., 2000. – 752 с. – К., 2000. – Режим доступу : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>

13. Інформаційні ресурси

1. Бондар О. І. Сучасна українська мова : фонетика, фонологія, орфоепія, графіка, орфографія, лексикологія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с. (25 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)
2. Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища школа, 1993. – 366 с. (100 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)
3. Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища школа, 1994. – 414 с. (120 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського).